

Ik ben omdat wij zijn

Preek over Handelingen 2:41-47 & Matteüs 28:16-20

Paaskerk Baarn, 15 juni 2014

Ds. C. Kruijswijk Jansen

De titel boven deze overdenking is 'Ik ben omdat wij zijn'. Twee woorden vallen op: ik en wij. De een voelt zich meer thuis in z'n eentje, de ander meer samen met anderen. Je zou 'ik' en 'wij' eens uit elkaar moeten houden en er een lijntje tussen spannen. Waar op die lijn zou u zich thuis voelen: bij 'ik' of bij 'wij', of ergens daar tussen. En waar dan? Bent u een gemeenschapsmens of liever alleen? Bedenk dat eens voor u zelf.

Ik ben soms graag op mezelf, maar ik ben ook wel graag onder de mensen. Een paar maanden geleden zat ik erg moeilijk in m'n vel en besloot in m'n eentje naar Taizé te gaan, het klooster in Midden Frankrijk waar veel jongeren komen. Ik was daar een keer of twaalf met jongeren uit Baarn geweest en had behoefte aan de stilte en het teruggeworpen zijn op mezelf. En het wonder deed zich voor dat ik na een paar dagen het gevoel kreeg dat ik weer een heel mens werd. Ik voelde me geheeld. Kwam dat omdat ik daar alleen was? Welnee, er waren zo'n 800 jongeren en een kleine 100 volwassenen. Drie keer per dag kwamen we samen in de kerk, om te zingen, te bidden en stil te worden. We voerden gesprekken en aten samen. Ik maakte deel uit van een gemeenschap!

Het is niet zomaar dat al in het eerste bijbelverhaal, over de schepping van Adam, door de Here God gezegd wordt: 'Het is niet goed dat de mens alleen is'. Wat is een mens alleen? Het is dankzij de anderen dat je iemand bent.

'Ik ben omdat wij zijn' is een begrip dat uit Afrika komt. 'Ubuntu' heet het. Ubuntu is ook een stuurprogramma voor de computer, gemaakt door mensen die niet van Microsoft houden. Iedereen mag het downloaden en gebruiken, en wie slim is mag er iets aan toevoegen om het te verbeteren. Iedereen wordt er beter van.

Toen de verschrikkelijke apartheid in Zuid Afrika ten einde was, werkten president Nelson Mandela en bisschop Desmond Tutu het begrip Ubuntu uit in de Commissie voor Waarheid en Verzoening. De slachtoffers van de apartheid konden er hun verschrikkelijke verhalen vertellen hoe zij geleden hadden, en degenen die het op hun geweten hadden, de daders werden geacht er naar te luisteren en te beseffen wat voor verschrikkelijks zij teweeg hadden gebracht. Het werd dé manier om mensen die elkaars vijanden waren bij elkaar te brengen. Het besef was dat bijtjesdag geen oplossing zou bieden: mensen hebben elkaar nodig en moeten samen verder!

'Ik ben omdat wij zijn': wat maakt je tot mens? Wat houdt je op de been? Allereerst mag je zeggen: Ik mag er zijn. Een mooi kinderliedje is "Ik ben een parel in Gods hand". Ik weet nog dat ik een jaar of vijftien was dat ik me zo ontzettend allen kon voelen en niet begrepen. Dan zette ik een plaatje op van Bob Dylan "I want you". Dan voelde ik me boven mezelf uitstijgen en ging het weer. Ik ben langzamerhand gaan begrijpen dat iemand met een hoofdletter tegen jou zegt "Ik wil jou, Ik wil er voor jou zijn": die wij God noemen, iemand naast je.

Ik mag er zijn omdat anderen mij willen. Het is een ramp als je je zo alleen voelt en in de steek gelaten. Een man werd ziek. Na twee jaar raakte hij zijn werk kwijt en kwam in een of andere regeling. Hij vond het verschrikkelijk. "Wat maakt het zo verschrikkelijk", vroeg ik. "Dat je er niet meer bij hoort, je hoort niets meer van je collega's, dat er een kind is geboren of een feestje wordt gevierd. Alsof je over de rand kiepert". Ik moet ook denken aan die man die moest scheiden. Het was zo ellendig. Langzaam ontdekte hij dat hij van heel veel contacten gescheiden raakte, hij werd eenzaam. Terwijl wij fijn samenkwamen in de kerk, zat hij ertussen met een gevoel dat hij alleen op de wereld was, zo alleen, zo verlaten. Je kunt niet zonder de Ander, je kunt niet zonder de anderen.

Maar wie zijn die anderen? Wat maakt ons tot gemeenschap, wat is de ruggengraat van de gemeenschap? Allereerst wat ik al gezegd heb: Je mag er zijn, je bent een parel in Gods hand. Daar komt dan bij wat ons verbindt. Wij delen een geschiedenis, maken samen geschiedenis, vertellen elkaar verhalen, we hebben dezelfde taal, er groeien verbanden tussen ons. Dát maakt het van belang dat mensen die als vreemden onder ons komen, in ons land, in ons dorp, in onze kerkgemeenschappen, dat ze een inburgeringcursus volgen: onze taal leren, dat ze onze geschiedenissen en onze gebruiken leren kennen. Het vraagt van ons dat wij hún geschiedenissen en

gebruiken leren kennen. De taal is wat veel gevraagd, maar hun achtergronden leren kennen is voor beide partijen van levensbelang. Onze geschiedenissen zijn verknoopt met elkaar!

Vanmorgen zitten we in deze oecumenische viering bij elkaar als mensen van verschillende kerken en geloofsgemeenschappen. We hebben onze verschillende achtergronden en taal en gedachten. Er is geen enkele reden om dat te wijzigen of elkaar op te leggen om bij elkaar in één kerk te gaan zitten. Het is wel van belang om met elkaar te delen wie we zijn en wat ons bezighoudt aan geloof en leven. Wat ons bindt zijn acties zoals gisteren op de Brink, om je samen sterk te maken voor Peris in Roemenië, of zoals een maand geleden met de uitwisseling van kerken naar Velke Mezirici in Tsjechië, of wat voor elkaar te kunnen betekenen in het Diaconaal Platform of in Sam2, waar degenen die hebben en degenen die niet hebben met elkaar in contact worden gebracht.

Het voedt de hoop en de verwachting en het vertrouwen dat gegrond op de Bijbel. We hebben allemaal op de een of andere manier de Bijbel als de grond waarop we staan. Als de bron waaruit we drinken. De een drinkt door op z'n knieën te slurpen van het water, de ander door uit een elegant kopje te drinken, maar allemaal voeden we ons uit dezelfde bron. Het zijn de bijbelverhalen die ons dragen, die ons helpen om mens te zijn.

We doen dat niet alleen. Met een prachtige zin sluit het evangelie naar Matteüs af: 'Ik ben met jullie, alle dagen, tot aan de voltooiing van deze wereld'. Het is een uitspraak van Jezus, die hij met gezag doet: 'mij is alle macht gegeven'. Niet dat hij alles kan, het heeft met autoriteit te maken, op hem kun je bouwen, aan Jezus kun je je toevertrouwen. Het geheim is dat je er nooit alleen voor staat. Wij zijn nooit alleen. Dát mag je delen met de mensen om je heen, met ieder op deze aarde: 'Doopt hen, om dit te leren, dat je nooit alleen zult zijn'.

In het boek Handelingen zie je dat mensen die 'nooit alleen zijn' vorm geven. Vier woorden vallen op: Onderwijs, Gemeenschap, Maaltijd en Gebed.

'Onderwijs' in de trouw van God: je ziet het voor je als Jezus zoek raakt en in de tempel met farizeeën en schriftgeleerden intensief leert wie God is, wie mensen zijn, wie wij mogen zijn in Gods ogen. Dat gebeurde in de tempel van oudsher, dat gebeurt tot op vandaag in de synagoge, en in kerken, in leerhuizen en gesprekskringen: dat God trouw is, wat mensen ook verzinnen. In al die gesprekken komt boven dat er een liefde bestaat die sterk is als de dood.

'Gemeenschap' beleef je door er voor elkaar te zijn. Je hebt wat met elkaar. Het vloeit voort uit het vorige: als je over Gods trouw spreekt, kan dat niet anders dan dat helder wordt dat God trouw is. Zo kun je je aan elkaar toevertrouwen. "Ik ben er voor jou", kun je zeggen, "Ben je er ook voor mij?" 'Maaltijd' is het gebeuren dat zovaak in de bijbel beschreven wordt, en altijd gebeurt er iets aan de tafel. Als Abraham drie mannen te eten krijgt, wordt er gesproken over toekomst, over voortgang, over een volk dat groeien zal uit zijn zaad. Als Jezus te eten is bij de tollenaar Zacheüs, dan raakt Zacheüs zo bevlogen door het gemeenschappelijke, dat hij opstaat en zich verontschuldigt over zijn leefwijze: 'die ga ik veranderen!' Het meest ingrijpende is Jezus zelf als hij eet met zijn leerlingen. In het breken van het brood wordt de vasthoudende liefde van God zichtbaar: "Dit is mijn lichaam voor u". En bij het rondgaan van de beker wordt de vreugde en de dankbaarheid gevierd, het leven dat zich opent: "Het nieuwe verbond in mijn bloed". Zo vierten we de hoop op een nieuwe wereld dat er genoeg brood en recht en liefde is voor iedereen.

'Gebed' is iets voor de binnenkamer. Je zoekt de stilte, of de woestijn, op zoek naar zin en samenhang. Waarom ben ik er, wat is mijn weg. Je zoekt God, zoals Jezus in Gethsemané: "Niet mijn wil, maar uw wil worde gedaan". Het gebed uit zich ook in het gezamenlijke gebed dat Jezus met zijn leerlingen bad, het 'onze Vader'. Iemand vroeg eens: 'Waarom bidden we dat altijd hardop?' Als je niet kunt bidden, omdat het leven je te zwaar is, omdat je het niet kunt, dan doen anderen om je heen dat voor je, zij nemen je mee en slepen je er door.

Ik ben omdat wij zijn: je kunt niet zonder elkaar. De Prediker heeft dat prachtig verwoord. Als je in je eentje bent en je valt, wie moet je dat op je voeten zetten. Wat heerlijk als er dan iemand naast je is. Of als je koud bent, en alleen, wie moet je dan verwarmen, of als je bedreigd wordt: met z'n tweeën ben je dan beter af. Het geheim is dat als je met z'n tweeën bent er een derde bij komt. Die derde zou wel eens 'die wij God noemen' kunnen zijn. Voor Prediker is het helder: 'een drievoudig snoer zal niet snel verbroken worden'.

Ik vond een prachtige tekst van Ton Baeten, Norbertijn, abt van het klooster Heeswijk-Dinther. Hij bracht het 'samen' onder woorden als een belijdenis:

Ik geloof in een kerk die haar deuren wijd open zet,
waar ieder welkom is en niemand buitengesloten wordt;
die geen onderscheid maakt tussen man en vrouw,
tussen goed en slecht;
waar ieder heilig en zondig is,
die geen rangen en standen kent
maar waar allen, van hoog tot laag, werkelijk broeders en zusters van elkaar zijn;
die haar eigen grenzen overschrijdt
en een Tafel bereidt voor allen die zich tot Jezus Christus bekennen,
die het Woord van God in dialoog belijdt
en waar gemeenschap hand in hand gaat met communicatie;
die niet heerst maar dient,
waar recht gedaan wordt aan allen;
die niet denkt in eigen roem,
maar de kleinen eert en hen optilt uit hun vernedering;
die op uittocht is uit het land van slavernij
en op weg is naar werkelijke bevrijding
voor allen;
die blijft getuigen van hoop die in haar leeft.

Ik ben omdat wij zijn. Twee woorden: 'ik' en 'wij': bij welke van de twee voelt u zich het meeste thuis?
Het lijkt me een mooi gespreksonderwerp bij de koffie.

Amen.